

Nyhetsbrev 13 Ölands flora 2008-08-02

Några arter att spana efter i juli-augusti

Släktet skräppor *Rumex* har 6 hylleblad i två kransar. Efter blomningen tillväxer de 3 innersta och omsluter nöten. Hyllebladen kan ha gryn i varierande storlek. Några arter att särskilt observera är:

Krusskräppa *R. crispus* är mycket variabel på Öland. Redan i Sterner 1938 "Flora der Insel Öland" finns detta noterat och beskrivet under ssp. *microcarpus*. Det första fyndet på Öland gjordes av Samuelsson som 1924 vid Borgholm samlade en krusskräppa med avvikande och små hylleblad. Detta taxa finns karterat i Sterner 1938 med spridda fynd på västra kusten av Öland från Ås socken i söder upp till Borgholm, något fynd finns också i Böda socken. Nils Hylander beskrev en f. *oelandicus* med ca 2,5 mm långa hylleblad. I Flora Nordica del 1 finns under arten krusskräppa avsnittet "Variation" beskrivet en var. *oelandicus*. Den påminner om finnskräppa *R. pseudonatronatus* genom att ha en blomsamling som är tät och rikblommig. Hyllebladen är mindre än hos vanlig krusskräppa var. *crispus* och endast ett av dem har ett litet, rundat gryn. Hos var. *oelandicus* är hyllebladen 2,5-4 x 2,5-3,5 mm medan var. *crispus* har hylleblad som mäter 3-5 x 3-5 mm. Vanlig krusskräppa har ett hylleblad med ett ovalt gryn, ungefär av halva hyllebladets längd. De övriga två hyllebladen har också gryn men något mindre, sällan saknas de helt. Vi har noterat "ölandsskräppa" från exempelvis stranden vid Halltorps hage, stranden norr om Stora Rör och småöarna strax norr om Ölandsbron. Den verkar enligt vår erfarenhet blomma och mogna tidigare än "vanlig krusskräppa". Ta belägg på krusskräppor med små hylleblad som nästan helt saknar gryn.

Dikesskräppa *R. conglomeratus* finns närmast i Skåne, Blekinge och på Gotland. Den liknar något skogsskräppa *R. sanguineus* men hos dikesskräppa har alla tre hyllebladen ett tydligt något avlångt gryn. Hos skogsskräppa har ett hylleblad ett stort avlångt gryn, de andra två saknar helt eller har endast små gryn. Leta efter dikesskräppa på Öland!

Sumpskräppa *R. palustris* finns i Skåne och på Gotland. Den liknar strandskräppa *R. maritimus* men blomkransarna sitter glesare hos sumpskräppa. Tänderna på hyllebladet är kortare än hos strandskräppa. Bladen hos sumpskräppa är också bredare, >2 cm jämfört med strandskräppans <2 cm. Leta efter sumpskräppa på Öland!

Gårdsskräppa *R. longifolius* har endast ett fynd från Öland 1906, skogen vid Solliden. Den har hylleblad som mäter 4,5-6 x 6-9 mm och saknar gryn, ibland kan ett litet finnas på ett av hyllebladen. Den kan trots namnet växa på havsstränder, spana efter den.

Hästskräppa *R. aquaticus* är aldrig funnen på Öland men det finns obekräftade uppgifter från ön. De basala bladen har en bred, hjärtlik bas. Hyllebladen är 4,5-9 x 4-7 mm och saknar gryn. Den växer på våt, näringsrik mark exempelvis i diken. Leta efter hästskräppa på Öland!

Släktet mållor *Atriplex* kännetecknas av att frukten omges av två platta förblad. Några taxa att särskilt observera är:

Skaftmålla *A. longipes* ssp. *longipes* växer på havsstränder, den blommar tidigt och mogna frukter kan finnas redan i juni månad. Den skiljs från spjutmålla *A. prostrata* genom att bladen är mer rombiska och har en kilformad bas. Hos spjutmålla är de triangulära och har en

tvär bas. Skaftmålla är relativt lågvuxen och ofta grenad. Åtminstone de nedre förbladen som omger frukten har ett tydligt skaft.

Brådmålla *A. longipes* ssp. *praecox* är också tidigblommande. Det är ännu spädare än skaftmålla och växer också på havsstränder. Bladen är mer lansettlika och förbladen är närmast oskaftade.

Broskmålla *A. glabriuscula* har broskartade förblad som är hopväxta till ungefär mitten. Bladen är köttiga och liknar spjutmållans till formen. Arten har få fynd på Öland men är troligen förbisedd.

Släktet mållor *Chenopodium* har ett hulle som omger den oftast liggande nöten. Några arter att särskilt observera är:

Svenskmålla *C. suecicum* liknar svinmålla *C. album*. För att säkert skilja dem åt krävs mogna frukter. Man kan misstänka svenskmålla om stjälken är mjuk, blommorna sitter i glesa gyttringar och stödbladen är tandade. Hos svinmålla är stjälken hård, blommorna sitter i täta gyttringar och stödbladen är hela. Frön från svenskmålla har en jämn, rund kant. Hos svinmålla har fröna en tydligt kölad kant vilket syns bäst från sidan.

Fikonmålla *C. ficifolium* har basala blad som är 3-flikade. Mellersta fliken upptar 2/3 av bladets hela längd och har nästan parallella sidor. Fröna mäter 0,8-1 mm i diameter. Svinmålla har frön som mäter 1,2-1,5 mm. Vi har endast ett känt fynd av arten som troligen är förbisedd.

Östersjömålla *C. striatiforme* är ofta rikt förgrenad från basen (som en kandelaber). Bladen är små, smala och har en något blågrön färgton. Den är oftast lågvuxen och har smala och tunna blomsamlingar. Fröna mäter ca 1 mm. Den växer på bar sand, flest fynd finns från Sandby och Gårdby socknar på östra Öland.

Ytterligare några taxa att spana efter:

Sammetsbockrot *Pimpinella saxifraga* ssp. *nigra* liknar vanlig bockrot *P. saxifraga* ssp. *saxifraga* men är mer tätt gråluden och hårig speciellt nertill. Roten är mörk och blånar kraftigt och snabbt när den snittas eller skrapas. I Sterner 1938 finns spridda fynd av detta taxa på främst västra Öland från Smedby till Glömminge socknar. Vi har endast något enstaka modernt fynd från Öland. Misstänker du sammetsbockrot kan du skrapa försiktigt på roten när plantan står kvar, du behöver inte dra upp alla misstänkta bockrötter. På Gotland där vi sett arten växer sammetsbockrot i vägkanter.

Vildpalsternacka *Pastinaca sativa* var. *sylvestris* är en långhårig variant av palsternacka *P. sativa* var. *sativa*. Den är känd från Gotland men finns den på Öland? Den lär blomma något senare. Titta efter den men var försiktig. Liksom en del andra umbellater (inte bara den välkända jättelokan) har palsternackan ämnen som är fototoxiska. Får du växtsaft på huden och utsätts för solljus kan du få förfärliga brännblåsor (så kallad Sibbarpsjuka uppkallad efter det bad söder om Malmö där solbadande fick brännblåsor då de låg i gräset och solade. Det visade sig att ibland gräset växte också palsternacka!).

Luktsmåborre *Agrimonia procera* är på Öland endast känd från området norr om naturreservatet Vickleby skog. Den kan vara förbisedd. Säkrast är att titta på frukterna som

hos luktsmåborre är mindre fårade och har hakformade borst som är bakåtriktade, hos småborre *A. eupatoria* är frukten tydligare fårad och borsten utåt- framåtriktade.

Stor sötväppling *Melilotus altissimus* växer mest på havsstränder men också på vägkanter och i vallar. Den kan lätt förbises och förväxlas med sötväppling *M. officinalis*. Enligt Sterner 1986 är arten tämligen allmän, hur vanlig den är på Öland idag? Vi tycker oss sällan se den på Öland. Baljan hos stor sötväppling är mörk och håriga vilket skiljer den från sötväppling som har en kal, gulbrun balja.

Till sist en verklig utmaning stolt trampört *Polygonum aviculare* ssp. *excelsius*. Vi har sett arten i Bohuslän men där lär också vara funnen i Blekinge. Det är en högvuxen trampört som växer upprättstående med styv stjälk och smala, spetsiga blad. Blomknippena är glesa och med mycket små blad, den har få grenar och långa snärpslidor. Arten växer på skyddade havsstränder i driftvallen med andra högväxta arter såsom krusskräppa *Rumex crispus*, strandmålla *Atriplex littoralis* och åkermolke *Sonchus arvensis*.

Ulla-Britt & Thomas